

TEOT

Teot.

Sana teot voi saada monenlaisia merkityksiä: sillä voidaan tarkoittaa toimia, töitä ja erilaisia tuotoksia, erityisesti ”lihan tekoa”, jona lisääntyminen tapahtuu. Jumalaan sovellettuna se ilmaisee myös hänen ulkoisen toimintansa kaikkia puolia. Kummassakaan tapauksessa tekoa ei voi ymmärtää muutoin kuin palaamalla sen tekijään, joka on sen saanut aikaan. Jokaisen ihmisen teon takaa on löydettävä luomakunnan esikoinen: Jumalan oma Poika, johon luomakunta liittyy ja jota se tahtoo omalla tavallaan ilmaista.

VT. VT.

Ennen kuin asiaa käsitellään tarkemmin, on pantava merkille, etteivät Jumalan teot (*maaseh Jahve*) sijoitu kehyskertomukseen, vaan muodostavat historian sen totuudessa. Vaikka on totta, että *magnalia Dei* sisältää kaksi puolta, luomisen ja pelastuksen, niiden tarkoituksena on perustaa vähitellen Jumalan valtakunta maan päälle. VT:ssä ilmoitus etenee erityistä tietä: Israel tunnistaa Jumalan toimivan historiassaan ennen kuin se kiinnostuu hänen luomistyöstään.

I. LUOMINEN TOTTELEE JUMALAA.

1. Jumalan työ historiassa. Jumalan työ alkaa ilmetä teoissa ja suurissa tunnusteoissa, joita kukaan ei voi tehdä (5. Moos. 3:24): Israelin vapauttamisessa, erämaan ihmeellisissä tapahtumissa, joissa kansa näkee Jahven teot (Ps. 95:9), sekä asettamisessa luvattuun maahan (5. Moos. 11:2–7; Joos. 24:31). Menneen muisteleminen herättää kiitokseen: ”Tulkaa ja katsokaa Jumalan tekoja” (Ps. 66:3–6). Ei kuitenkaan riitä, että muistellaan menneitä (Ps. 77:12 f.); on kiinnitettävä huomiota Jumalan nykyiseen työhön (Jes. 5:12; Ps. 28:5), sillä hän muovaa lakkaamatta kaikkea (Jes. 22:11). On aavistettava hänen tuleva työnsä hänen ”päivänään” (Jes. 28:21), olipa kyse pakkosiirtolaisuudesta Babyloniaan (Hab. 1:5) tai pakkosiirtolaisuudesta vapautumisesta (Jes. 45:11): toimiessaan kansojen välityksellä (Jer. 51:10) tai vapauttajan, Kyroksen, kautta (Jes. 45:1–6), Jumala toteuttaa pelastustyönsä (Jes. 41:4) Israelin, kansansa, hyväksi (Jes. 43:1; Jes. 44:2).

Jumalan työ kohdistuu siis ennen kaikkea Israeliin, jota tarkastellaan kokonaisuutena. Hän ei silti jätä yksilöitä huomiotta: hän pitää huolta sekä niistä, jotka hän herättää kansaansa varten, kuten Mooseksesta ja Aaronista (1. Sam. 12:6), Daavidista ja profeetoista, että jokaisesta ihmisestä erikseen aina hänen jokapäiväisessä elämässään, kuten Tobitin kirja osoittaa yksityiskohtaisesti. Tällaista on ”hänen kättensä työ”: täydellinen (5. Moos. 32:4), uskolinen ja tosi (Ps. 33:4), syvä (Ps. 92:5), täynnä hyvyyttä ja rakkautta (Ps. 145:9, 17; Ps. 138:8), ja sen tulee herättää ihmisen sydämessä ylitsevuotavaa iloa (Ps. 107:22; Tob. 12:22).

2. Jumalan työ luomisessa. Alkuaajoista lähtien Israel sai ihailla häntä, joka teki taivaan ja maan (1. Moos. 14:19), Plejadeja ja Orionia, häntä joka on muodostanut vuoret ja tuulen (Aam. 5:8; Aam. 4:13). Vasta pakkosiirtolaisuuden aikana luomisesta tulee luottamuksen aihe historian Herraan: eikö tämä vakaa, majesteettinen ja voimallinen työ ole tae Jumalan voimasta ja uskollisuudesta (Jes. 40:12 ff.)? Häntä ylistetään kaikesta, mikä on hänen kättensä työtä: taivaista (Ps. 9:2) ja maasta (Ps. 102:26). Ihminen on asetettu luomakunnan ylle (Ps. 8:4–7). Kiitos hänelle hänen tekojensa tähden (Ps. 145:10), joiden ihmeellinen kauneus tunnustetaan (Job 36:24 f.). Tietoisena siitä, että hän on Jumalan tekoa, ihmisen tulee ammentaa tästä uskonvarmuudesta todellista rohkeutta, sillä Jumala ei voi halveksia omaa tekoaansa (Job 10:3), mutta myös syvää nöyryyttä, sillä ”voiko teos sanoa tekijälleen: En ole hänen teoksensa?” (Jes. 29:16; Jes. 45:9; Viis. 12:12; Room. 9:20 f.).

3. Viisaus, jumalallinen tekijä. Liike, joka johtaa historian Jumalasta Luoja-Jumalan luo, päättyy viimeisessä ponnistuksessa aavistamaan Jumalassa luovan Sanan, Hengen, joka ohjaa maailman kulkua. Sirakin kirja mietiskelee Jumalan tekoa luomisessa (Sir. 42:15–43:33) ja ajan kuluessa (Sir. 44:1–50:29); Viisauden kirja pyrkii historian teologiaan (Viis. 10–19). Molemmat ovat näet tunnistaneet jumalallisen Viisauden vaikuttavan täällä maan päällä. Luomisen ”rakennusmestarina” esitetty kuninkaallinen Viisaus on Jumalan luoma hänen suunnitelmiansa alussa, ennen hänen vanhimpia tekojaan (Sananl. 8:30; Sananl. 8:22). Se on valinnut asuinsijakseen erityisesti Israelin (Sir. 24:3–8); mutta se oli olemassa jo paljon aikaisemmin (Sir. 24:9), sillä se oli ”kaiken tekijä” (Viis. 7:22); se antaa ihmisille mahdollisuuden oppia teoksensa kautta tuntemaan luonnon ja historian Herra.

II. IHMISEN TEOT.

Jumalan, Luojaansa, kuvana myös ihmisen tulee olla lakkaamatta työssä.

1. Ihmisen tekojen lähteellä. Pelkkä sisäinen tarve ei saa ihmistä toimimaan, vaan Jumalan tahto. Jo paratiisissa se ilmaistaan hänelle käskyn muodossa, joka vastaa Jahven suunnitelmaa (1. Moos. 2:15 f.). Ihmisen teot näyttäytyvät näin Jumalan työn kukoistuksena. Ne vaativat häneltä kuitenkin henkilökohtaista ponnistelua, sitoutumista ja valintaa. Sillä ihmisen vapaudelle Jumalan tahto näyttäytyy konkreettisesti hänelle ulkoisen Lain muodossa, jota hänen tulee totella.

2. Ihmisen tärkeimmät teot. Ennen kuin Lain käskyt luetellaan, luomiskertomus tuo esiin kaksi päätekoa, jotka ihmisen tulee toteuttaa: hedelmällisyyden ja työn.

Ihmisellä on hedelmällisyyden velvollisuus: täyttääkseen maan hän siittää poikia omaksi kuvakseen (1. Moos. 1:28; 1. Moos. 5:1 ff.), ja tämä kuva toistaa Jumalan kuvaa. Tämän velvollisuuden nojalla patriarkkojen suku synnyttää Israelin kansan – kansan, joka on välittäjä maan kaikkien sukujen hyväksi – ja siitä syntyy lopulta Kristus. Näin lihan lisääntyminen saa merkityksen sekä luomisen että pelastushistorian kannalta. Ihmisen tulee myös tehdä työtä hallitakseen maata ja alistaakseen sen (1. Moos. 1:28), vaikka maa onkin hänen syntinsä tähden kirottu (1. Moos. 3:17 ff.). Työ auttaa häntä hankkimaan toimeentulonsa (1. Moos. 3:19), mutta täyden uskonnollisen merkityksensä se saa jumalanpalveluksessa: Israelin mestariteos on Jumalan kunniaksi rakennettu Temppli.

On totta, että ihmiset voivat myös vääristää näiden kahden perustavan teon tarkoituksen: he voivat häpäistä lisääntymisen (Room. 1:26 f.) tai palvoa kättensä tekoja ja tehdä niistä mykkiä epäjumalia (1. Kor. 12:2). Laki pyrkii käskyillään ehkäisemään tällaista ihmisen tekojen turmeltumista. Se määrää myös monista muista teoista, joista myöhempi juutalaisuus nostaa erityisesti esiin lähimmäistä koskevat: almujen antamisen, sairaiden luona käymisen ja kuolleiden hautaamisen. Nämä ovat varsinaisia ”hyviä tekoja”.

3. Tekojen päämäärä. Juutalaisuus ei koskaan unohtanut, että Lain määräämät teot suuntautuivat Jumalan valtakuntaan. Kasuistiikka kuitenkin peitti usein suoritettavien tekojen todellisen merkityksen keskittämällä ihmisen ponnistelut Lain kirjaimeen. Ennen kaikkea Liiton väärä ymmärtäminen oli omiaan muuttamaan sen sopimukseksi ja antamaan ”lain noudattajille” liiallista luottamusta omiin inhimillisiin mahdollisuuksiinsa, ikään kuin tehdyt teot antaisivat ihmiselle oikeuden Jumalaan ja riittäisivät suomaan hänelle sisäisen vanhurskauden. Juuri tätä uskonnon vääristynyttä käsitystä Jeesus asettuu vastustamaan ja muistuttaa ihmisten tekojen ainoasta tarkoituksesta: niiden tulee tuoda esiin Jumalan kunniaa, sillä yksin hän toimii ihmisen kautta.

UT. UT.

I. Jeesuksen Kristuksen työ.

”Isäni tekee lakkaamatta työtä, ja minäkin teen työtä” (Joh. 5:17). Jeesus korostaa näillä sanoilla Pojan ja Isän toiminnan yhtäläisyyttä: Isän työ tulee täytydessään ilmi Pojan työn kautta.

1. Jeesus Kristus, Jumalan mestariteos. Isän näkyvä kuva, Jeesus on Viisaus, josta VT puhui. Alussa kaikki on tehty hänen kauttaan, ja hänen kauttaan pelastuksen työ toteutuu historiassa. Siksi hän saa vertauksissaan luomakunnan värähtelemään ja paljastaa esimerkiksi vehnän kasvua ja uhria ohjaavien lakien sukulaisuuden (Joh. 12:24). Hän pelastaa ihmiset heitä uhkaavalta vaaralta ja tuo ilmi lihallisen hedelmällisyyden kätkeyn merkityksen (Luuk. 11:27 f.) sekä temppelin ja jumalanpalveluksen syvän merkityksen (Joh. 4:21–24). Hän keskittää persoonaansa Valtakunnan odotuksen ja kuuliaisuuden Lakia kohtaan. Jos on totta, että ihmisen työ on toteutettava Jumalan työn kuvana, nyt riittää nähdä Jeesuksen toimivan, jotta tietää, miten toimia Jumalan tahdon mukaan.

2. Jeesus ja Isän teot. Synoptikot puhuvat Jeesuksen teoista vain harvoin (Matt. 11:2), vaikka ne kertovatkin hänen ihmeistään ja kaikista teoista, jotka valmistavat hänen Kirkkonsa tulevaisuutta. Johannes sitä vastoin osoittaa, että Kristus täyttää ne teot, jotka Isä on hänelle antanut (Joh. 5:36). Nämä teot todistavat, että hän on paitsi Messias myös Jumalan Poika, sillä ne ovat täsmälleen samoja kuin Isän teot. Isä ei antanut Pojalle valmiiksi tehtyjä tekoja, ikään kuin hän olisi niiden ainoa tekijä, vaan pikemminkin nämä teot vain suoritettaviksi, samoin kuin hän antaa käskyjä täytettäväksi (Joh. 4:34; 15:10). Pojan tehtävänä on kirkastaa Isää viemällä päätökseen se ainutkertainen työ, jonka Jumala tahtoo toteuttaa täällä maan päällä: ihmisten pelastus. Ja sen päätepiste on risti (Joh. 17:4). Kaikki Kristuksen teot liittyvät siihen. Ne eivät ole ainoastaan ”sinetti Jeesuksen missiolle (Joh. 6:27)”, vaan ne ilmoittavat Isän Pojan kautta (Joh. 14:9 f.).

Poika osoittautuu yhtä toimeliaaksi kuin Isä, mutta Poikana omassa asemassaan, siinä rakkaudessa, joka yhdistää hänet erottamattomasti Isään.

3. Kristus, ihmisten tekojen paljastaja. Tullessaan syntiseen maailmaan Jeesus paljastaa myös ihmisten teot, ja tämä ilmoitus on erottelua ja tuomiota. ”Tuomio on tämä: valo on tullut maailmaan, ja ihmiset ovat rakastaneet pimeyttä enemmän kuin valoa, koska heidän tekonsa olivat pahoja. Sillä jokainen, joka tekee pahaa, vihaa valoa eikä tule valoon, jottei hänen tekojaan paljastettaisi; mutta se, joka tekee totta, tulee valoon, jotta kävisi ilmi, että hänen tekonsa ovat Jumalassa tehdyt” (Joh. 3:19 ff.). Näin Kristus, tullessaan ihmisten keskelle, paljastaa heille heidän tilansa. Ennen tätä kohtaamista he elivät ikään kuin pimeydessä (Joh. 1:5), joka ei varsinaisesti ollut synnin tila (vrt. Joh. 9:41; Joh. 15:24). Kun Jeesus tulee, paljastuu heidän olemuksensa pohja, joka siihen asti oli tiedostamaton: sen hyvyys tai pahuus. Ratkaisu, jonka he tekevät Ihmisen Pojan suhteen ja joka perustuu heidän aiempaan käytökseensä, kokoaa heidän menneisyytensä yhteen ja paljastaa sen sellaisena kuin se on. Tämä ei tarkoita, että hyvät teot ansaitsisivat lopullisen liittymisen Kristukseen; tämä liittyminen kuitenkin osoittaa tekojen hyvyyden (vrt. Ef. 5:6–14).

II. KRISTITYN TEOT.

Uskova antaa toiminnalleen täyden merkityksen muovaamalla sen Jeesuksen Kristuksen toiminnan mukaiseksi; Pyhän Hengen kautta hän saa täyttää uuden rakkauden lain ja osallistua Kristuksen ruumiin rakentamiseen.

1. Usko, ainoa teko. Synoptikkojen mukaan Jeesus vaatii ”hyvien tekojen” tekemistä puhtaasta aikomuksesta (Matt. 5:16). Kahdessa ensimmäisessä käskyssä (Matt. 22:36–40 rinnakk.) Jeesus tuo esiin lain käskyjen ykseyden ja näin yksinkertaistaa ja puhdistaa välttämättömällä tavalla niitä lukemattomia tekoja, joita juutalainen traditio vaati. Neljännessä evankeliumissa tämä yksinkertaistaminen käy vielä selvemmäksi: niille juutalaisille, jotka kysyvät, mitä heidän tulee tehdä ”tehdäkseen Jumalan tekoja”, Jeesus vastaa: ”Jumalan teko on tämä: että te uskotte häneen, jonka hän on lähettänyt” (Joh. 6:28 f.). Jumalan tahto tiivistyy uskoon Jeesukseen, joka tekee Isän tekoja.

2. Lähimmäisenrakkaus, uskon teko. Jos teot eivät ole pelastuksen lähde, ne ovat kuitenkin uskon välttämättömän ilmaus. Jaakob on tähdentänyt tätä (Jaak. 2:14–26), samoin Paavali (vrt. Ef. 2:10). On uskon tekoja, jotka ”kantavat Hengen hedelmää” (Gal. 5:22 f.). Kristuksen vaatima usko on se, joka vaikuttaa rakkauden kautta (Gal. 5:6). Pahoja tekoja on monenlaisia (Gal. 5:19 ff.), mutta uskon teot tiivistyvät sen käskyn noudattamiseen, johon sisältyy koko Laki (Gal. 5:14). Tällainen on ”uskon teko ja rakkauden vaivannäkö” (1. Tess. 1:3). Jeesus opetti lisäksi, että hänen paluutaan odottaessa on pidettävä lamppu palamassa (Matt. 25:1–13), saatava talentit tuottamaan (Matt. 25:14–30) ja rakastettava veljiä (Matt. 25:31). Rakkauden käsky on hänen testamenttinsa (Joh. 13:34). Apostolit ottavat tämän opetuksen vastaan ja johtavat siitä seuraukset.

3. Kirkon, Kristuksen ruumiin, rakentaminen. Rakkauden teko ei saa täyttymystään siinä, että helpotetaan muutamien yksilöiden osaa. Tätä päämäärää pitemmälle ulottuen se myötävaikuttaa Kristuksen suureen työhön, joka on suunniteltu jo ikuisuudesta asti: hänen ruumiinsa, joka on Kirkko, rakentamiseen. Sillä me olemme hänen tekonsa, luodut Kristuksessa Jeesuksessa hyviä tekoja varten, jotka Jumala on ennalta valmistanut, jotta me tekisimme niitä (Ef. 2:10). Salaisuus on siinä, että ihminen tekee yhteistyötä Jumalan työssä, hänen, joka tekee kaiken kaikissa, antaen ihmisen toiminnalle sen arvokkuuden ja ikuisen ulottuvuuden (vrt. 1. Kor. 1:9; 1. Kor. 15:58; Room. 14:20; Fil. 1:6). Tässä uudessa näkökulmassa taivaallinen palkkio voidaan liittää niihin tekoihin, joita ihminen on tehnyt täällä maan päällä: ”Autuaita ovat ne, jotka ovat kuolleet Herrassa, sillä heidän tekonsa seuraavat heitä” (Ilm. 14:13).

FA & XLD

Katso myös: → Abraham II 3 – Täyttää NT 2 – creation – edifier – fecondite III 3 – foi III 2 – Hedelmä – Armo V – justice – loi II 5 – Ihme I 2bc, III 2b – Palkka I, III – travail – volonte-de-dieu NT I 2, II 2